

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації

на тему: «Науково-методичні засади забезпечення конкурентоспроможності будівельних підприємств в умовах відбудови економіки України», здобувача ступеня доктора філософії Куценка Артемія Сергійовича з галузі знань 05 – Соціальні і поведінкові науки за спеціальністю 051 – Економіка

1. Актуальність теми дисертаційного дослідження Куценка Артемія Сергійовича зумовлена низкою чинників. Сучасний етап розвитку економіки України характеризується глибокими трансформаціями та необхідністю відновлення будівельної галузі в умовах воєнних руйнувань. За таких умов підрядні будівельні підприємства відіграють ключову роль у реалізації відбудовчих проєктів, проте їх діяльність супроводжується високим рівнем невизначеності, дефіцитом ресурсів і посиленням конкуренції. Це зумовлює особливу актуальність питань забезпечення їх конкурентоспроможності як основи ефективного функціонування та довгострокового розвитку.

Формування конкурентоспроможності будівельних підприємств відбувається під впливом комплексу взаємопов'язаних факторів, серед яких визначальними є організаційно-технологічні, кадрові, ринкові та фінансово-економічні складові. Водночас сучасна практика свідчить про недостатній рівень адаптації підприємств до змін зовнішнього середовища, зокрема у частині управління ресурсами, дотримання строків реалізації проєктів та підвищення ефективності участі у публічних закупівлях. Наявні наукові підходи не забезпечують комплексного врахування зазначених факторів у динамічних умовах воєнної економіки.

У зв'язку з цим виникає потреба у розвитку цілісного науково-методичного підходу до оцінювання та забезпечення конкурентоспроможності будівельних підприємств, який враховує багатовимірність факторів впливу та їх взаємозв'язок. Реалізація такого підходу сприятиме підвищенню обґрунтованості управлінських рішень, зміцненню конкурентних позицій підприємств та ефективній реалізації програм відбудови України.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Результати дослідження Куценка А. С. узгоджуються зі стратегічними пріоритетами розвитку економіки та будівельної галузі України, спрямованими на відновлення інфраструктури, підвищення ефективності функціонування підприємств та зміцнення їх конкурентних позицій у трансформаційних умовах. Запропоновані у роботі підходи відповідають сучасним напрямкам державної політики щодо розвитку ринкового середовища, удосконалення механізмів управління будівництвом, підвищення

ефективності використання ресурсів та забезпечення стійкого економічного зростання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами і темами підтверджується тим, що проведені дослідження та отримані результати за змістом і тематичною спрямованістю відповідають планам науково-дослідних робіт Київського національного університету будівництва і архітектури, зокрема темам: «Проблеми генезису економіки інтелектуально-інноваційного капіталу» (№ держреєстрації 0120U000356) та «Сучасні парадигми та креативні технології формування стратегій учасників проєктів і програм в будівництві» (№ держреєстрації 0123U103887). У межах зазначених тем автором обґрунтовано науково-методичні підходи та розроблено практичні рекомендації щодо оцінювання та забезпечення конкурентоспроможності будівельних підприємств.

Окремі положення дисертаційного дослідження впроваджено у навчальний процес Київського національного університету будівництва і архітектури, що сприяє формуванню сучасних професійних компетентностей у здобувачів вищої освіти.

Дисертаційна робота відповідає паспорту спеціальності 051 – Економіка та має належний рівень наукової новизни, теоретичного обґрунтування та практичної значущості.

3. Наукова новизна одержаних результатів. У дисертації отримано нові наукові результати, що забезпечують вирішення важливої задачі розвитку теоретико-методичних положень та удосконалення організаційно-економічного механізму забезпечення конкурентоспроможності будівельних підприємств в умовах воєнних трансформацій. Наукова новизна полягає в уточненні сутності та факторів конкурентоспроможності, а також у розробленні цілісного адаптивного механізму її забезпечення з урахуванням галузевої специфіки. Запропонований підхід формує основу для підвищення стійкості, ефективності та довгострокового розвитку будівельних підприємств.

У дисертації одержані наступні наукові результати:

удосконалено:

- механізм формування конкурентоспроможності підрядних будівельних підприємств, який, на відміну від існуючих, має багаторівневу структурну побудову та ґрунтується на інтеграції взаємопов'язаних блоків (організаційно-технологічного, кадрового, ринкового та фінансово-економічного), із урахуванням впливу трансформаційних умов функціонування, зокрема воєнних ризиків, нестабільності ринкового середовища та зростання регуляторних вимог. Запропонований механізм передбачає поєднання інструментів стратегічного управління, адаптивних підходів до ресурсного забезпечення (зокрема гнучких схем фінансування будівництва) та системи індикаторів з локальними і глобальними вагами, що забезпечує комплексну

діагностику конкурентних позицій, ідентифікацію сильних і слабких сторін підприємства та обґрунтування стратегічних пріоритетів розвитку. Це дозволяє підвищити ефективність управління, адаптивність підприємства до зовнішніх викликів і сформувані стійкі довгострокові конкурентні переваги в умовах високого рівня невизначеності:

- теоретико-методичну основу визначення сутності конкурентоспроможності будівельних підприємств, яка, на відміну від існуючих, базується на інтеграції ресурсного, ринкового та ціннісно-орієнтованого підходів і розглядає конкурентоспроможність як здатність будівельного підприємства реалізовувати конкурентні переваги в межах усього ланцюга створення цінності, забезпечувати стійке ринкове позиціонування та високий рівень задоволення потреб споживачів у якісних будівельно-монтажних роботах і будівельній продукції за умов ефективного використання наявних ресурсів;

- методичний підхід до інтегрального оцінювання конкурентоспроможності підприємств будівельної галузі шляхом поєднання чотирьох взаємопов'язаних груп факторів (організаційно-технологічних, кадрових, ринкових та економічних) із використанням методу аналізу ієрархій, що забезпечує обґрунтоване визначення їх локальних і глобальних ваг; на відміну від існуючих підходів, запропоновано систему критеріїв, яка враховує специфіку діяльності підрядних будівельних підприємств, зокрема такі показники, як відповідність графіку будівництва, частка виграних тендерів, рівень договірної дисципліни та забезпеченість персоналом необхідної кваліфікації;

- *набули подальшого розвитку:*

- інструментарій стратегічного управління будівельними підприємствами, що полягає у формуванні системи індикаторів моніторингу їх конкурентних позицій на основі інтегрованого використання організаційно-технологічних, кадрових, ринкових і фінансово-економічних показників. На відміну від наявних підходів, запропонована система індикаторів орієнтована на відображення специфіки функціонування підприємств у трансформаційних умовах розвитку будівельної галузі, зокрема в контексті поствоєнного відновлення, посилення вимог до часових параметрів реалізації проєктів, підвищення значущості кадрового потенціалу та зростання конкуренції у сфері державних і комерційних закупівель. Це забезпечує можливість комплексної та структурованої діагностики рівня конкурентоспроможності, підвищує обґрунтованість прийняття стратегічних управлінських рішень і сприяє зміцненню довгострокових конкурентних позицій підприємства в умовах динамічного ринкового середовища;

- теоретико-методичні засади формування стратегічних пріоритетів підрядного будівельного підприємства та заходів забезпечення його конкурентоспроможності, які, на відміну від існуючих, ґрунтуються на врахуванні особливостей функціонування підприємства в умовах

альтернативних ринкових структур (конкурентного, олігополістичного та монополістичного середовища) і передбачають диференціацію управлінських рішень залежно від рівня конкуренції, бар'єрів входу на ринок та інтенсивності цінової й нецінової боротьби, що дозволяє підвищити обґрунтованість вибору стратегічних орієнтирів і результативність заходів щодо зміцнення довгострокових конкурентних позицій підприємства;

- концепція адаптивного управління конкурентоспроможністю підрядних будівельних підприємств, яка, на відміну від традиційних підходів, базується на поєднанні ієрархічного оцінювання з ситуаційно-варіативним підходом до прийняття управлінських рішень та передбачає їх узгодження з динамікою параметрів зовнішнього середовища. Концепція орієнтована на врахування типу ринкової структури, ступеня невизначеності, рівня конкурентної напруженості та інституційних обмежень, що забезпечує формування альтернативних сценаріїв розвитку підприємства та вибір оптимальних стратегічних пріоритетів. Це дозволяє підвищити обґрунтованість управлінських впливів, забезпечити гнучкість та адаптивність функціонування підприємства, а також сформувати стійкі конкурентні переваги в умовах трансформації ринкового середовища.

4. Теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

Дисертація містить наукові положення, нові науково обґрунтовані теоретичні результати проведених досліджень, які мають істотне значення для галузі знань 05 – Соціальні і поведінкові науки.

Теоретичне значення дисертаційної роботи Куценка А. С. полягає у подальшому розвитку та поглибленні наукових засад забезпечення конкурентоспроможності підрядних будівельних підприємств в умовах трансформації економіки України. У дослідженні удосконалено підходи до трактування сутності конкурентоспроможності як інтегральної багатофакторної характеристики діяльності підприємства з урахуванням галузевої специфіки будівництва, зокрема проєктного характеру виробництва, високої ресурсомісткості та значної залежності від інституційного середовища. Розвинено теоретичні положення щодо системності формування конкурентних переваг через взаємодію організаційно-технологічних, кадрових, ринкових та фінансово-економічних чинників, що дозволяє розглядати конкурентоспроможність як динамічну категорію, чутливу до змін зовнішнього середовища. Важливим внеском є обґрунтування теоретико-методичного підходу до комплексного оцінювання конкурентоспроможності, заснованого на ієрархічній моделі, яка забезпечує інтеграцію різноспрямованих факторів, визначення їх вагомості та формування узагальнюючого показника.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості їх широкого застосування у діяльності будівельних підприємств для підвищення ефективності управління та зміцнення конкурентних позицій у складних

умовах воєнної і поствоєнної економіки. Запропонований методичний підхід до інтегрального оцінювання конкурентоспроможності може використовуватися як універсальний інструмент діагностики стану підприємства, виявлення проблемних зон і резервів розвитку, а також як основа для обґрунтування стратегічних і тактичних управлінських рішень. Його застосування дозволяє підвищити об'єктивність оцінювання, забезпечити порівнянність підприємств та визначити пріоритетні напрями підвищення ефективності діяльності, зокрема у процесі участі у публічних закупівлях.

Розроблений організаційно-економічний механізм забезпечення конкурентоспроможності сприяє вдосконаленню системи управління підприємствами шляхом інтеграції стратегічних і оперативних інструментів управління, підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу, дотримання строків реалізації будівельних проєктів і покращення якості виконання робіт. Практичне впровадження результатів дослідження дозволяє підприємствам підвищити рівень адаптивності до змін зовнішнього середовища, мінімізувати вплив ризиків і сформувати стійкі довгострокові конкурентні переваги. Ефективність розроблених підходів підтверджена їх апробацією на базі діючих будівельних підприємств.

Крім того, результати дослідження можуть бути використані органами державної влади та місцевого самоврядування при формуванні галузевих стратегій розвитку, програм відновлення інфраструктури та удосконаленні механізмів публічних закупівель. Запропоновані підходи сприяють підвищенню прозорості та ефективності розподілу ресурсів, обґрунтованому вибору виконавців будівельних проєктів і зміцненню конкурентного середовища у галузі. Окремі положення дисертації впроваджено у навчальний процес, що забезпечує підготовку фахівців з сучасним розумінням механізмів управління конкурентоспроможністю в будівництві та формує необхідні компетентності для роботи в умовах динамічного ринку.

Практична цінність дисертаційного дослідження Куценка А. С. підтверджується його впровадженням у діяльність будівельних підприємств та використанням у навчальному і науково-прикладному середовищі. Зокрема, результати наукових розробок, пов'язаних із формуванням методичного підходу до оцінювання конкурентоспроможності та розробленням механізму її забезпечення, впроваджено у господарську діяльність ТОВ «Регіон-Агробуд» (довідка від 10.04.2026 р. № 10/04), де вони використовуються для визначення фактичного рівня конкурентних переваг підприємства, виявлення слабких місць у діяльності та обґрунтування стратегічних управлінських рішень.

Розроблені автором науково-методичні підходи також знайшли практичне застосування у діяльності ТОВ «ДВ-Констракшн» (довідка від 09.04.2026 р. № 09/04), що дозволило модернізувати існуючі підходи до оцінювання конкурентних позицій, підвищити ефективність управління

ресурсами та зміцнити конкурентоспроможність підприємства у середньо- та довгостроковій перспективі. Запропонований інструментарій сприяв удосконаленню процесів прийняття управлінських рішень, підвищенню результативності участі у ринкових процесах, зокрема у сфері публічних закупівель, та покращенню адаптації підприємств до змін зовнішнього середовища.

Таким чином, практична цінність роботи підтверджується її реальним впровадженням у діяльність суб'єктів господарювання, науково-інноваційних структур та освітнього середовища, що свідчить про її прикладну спрямованість, ефективність і можливість широкого використання в умовах відновлення та розвитку економіки України.

5. Використання результатів роботи.

Результати дослідження впроваджено у освітній процес Київського національного університету будівництва і архітектури (довідка № 1758 52/21/3/26 від 22.06.2026 р) та у діяльність низки організацій. Зокрема, розробки дисертанта успішно застосовуються в: ТОВ «ДВ-Констракшн» (довідка від 09.04.2026 р. № 09/04),; ТОВ «Реґіон-Агробуд» (довідка від 10.04.2026 р. № 10/04).

6. Особиста участь автора в одержанні наукових та практичних результатів, що викладені в дисертаційній роботі є самостійною науковою працею, у якій висвітлено власні ідеї та розробки автора, що дали змогу вирішити поставлені завдання. Робота містить теоретичні та практичні положення та висновки, сукупність яких кваліфікується як вагомий внесок в економіку. Основні положення та результати дисертаційної роботи одержані автором особисто, що засвідчується 13 публікаціями.

Дисертаційна робота виконана на кафедрі економічної теорії, обліку і оподаткування Київського Національного університету будівництва і архітектури, науковий керівник – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри ЕТОіО КНУБА, Лич В.М.

Розглянувши звіт подібності щодо перевірки на плагіат, зроблено висновок, що дисертаційна робота Куценка А.С. є результатом самостійних досліджень здобувача і не містить елементів плагіату та запозичень. Максимальний відсоток збігів, виявлений у системі перевірки StrikePlagiarism – п'ять цілих вісім сотих (5,08 %), з яких 3,27% – оприлюднення наукових результатів здобувача, 1,81 – коректне оформлені посилання, усталені вирази, статистичні матеріали. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Дисертація характеризується єдністю змісту та відповідає вимогам щодо її оформлення.

7. Перелік публікацій за темою дисертації із зазначенням особистого внеску здобувача.

За результатами досліджень опубліковано 13 наукових праць, у тому числі: 5 статей у наукових фахових виданнях України категорії «Б»; 1 стаття у виданнях країн ОЕСР; 7 тез наукових доповідей в збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Куценко А. С. Трансформація законодавчо-нормативної бази забезпечення конкурентоспроможності будівельних підприємств. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2025 № 1 (284). С. 34 – 40. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15109112>

2. Куценко А.С. Аналіз будівельних ринків в Україні: сучасний стан, тенденції та напрями активізації. *Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин*. 2025 № 55/3 С. 277 – 289. [https://doi.org/10.32347/2707-501x.2025.55\(3\).277-289](https://doi.org/10.32347/2707-501x.2025.55(3).277-289) .

3. Лич В.М, Куценко А.С. Конкурентоспроможність в умовах цифрової трансформації та глобальних змін. *Будівельне виробництво*, 2024, № 78. С. 73 –79. <https://doi.org/10.36750/2524-2555.78.73-79>

4. Лич В.М., Куценко А.С. Сутнісна характеристика конкурентоспроможності будівельного підприємства. *Просторовий розвиток*, 2022. Вип.2. С. 149 – 154.

5. Лич В.М., Куценко А. С. Методичні підходи до вибору стратегій забезпечення конкурентоспроможності підрядних будівельних підприємств. *Просторовий розвиток* 2026. №17. С. 523 – 535.

6. Kutsenko A. Digitalization of strategic management of construction enterprise competitiveness based on the formalized assessment of competitive advantages. *Innovative Solution in Modern Science*. 2026. Vol. 3, No. 72. DOI: [https://doi.org/10.26886/2414-634X.3\(72\)2026.1](https://doi.org/10.26886/2414-634X.3(72)2026.1)

Тези доповідей у міжнародних науково-технічних конференціях

7. Куценко А.С. Цифровізація обліку як фактор підвищення конкурентоспроможності будівельних підприємств. *Проблеми генезису економіки інтелектуально-інноваційного капіталу*: матеріали доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 7-8 листопада 2023 року) у 2-х ч. / за заг. ред. В. М. Лича. Ч. 1. Київ: КНУБА, 2023. С.72 – 75.

8. Куценко А. С. Інноваційні напрями забезпечення конкурентоспроможності будівельного підприємства на внутрішньому ринку. *Маркетингові стратегії, підприємництво і торгівля: сучасний стан, напрямки розвитку*: Матеріали IV Міжнар. наук. -практ. інтернет-конф. (Київ, 20 квітня 2023 року): тези доповідей / відп. ред. П. В. Захарченко. Київ: 2023. С. 337 – 340

9. Лич В., Куценко А. Методологічні аспекти дослідження

конкурентоспроможності будівельних підприємств. *Маркетингові стратегії, підприємництво і торгівля: сучасний стан, напрямки розвитку*: Матеріали V Міжнар. наук. -практ. інтернет-конф. (Київ, 18 квітня 2024 року): тези доповідей / відп. ред. П. В. Захарченко. Київ: 2024. С. 93-96 (*Особистий внесок: узагальнено методи оцінювання конкурентоспроможності підприємства*)

10. Куценко А. С. Удосконалення законодавчо-нормативної бази підвищення конкурентоспроможності будівельних підприємств. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «*Проблеми генезису економіки інтелектуально-інноваційного капіталу*» від 5-6 листопада 2024 року. К: КНУБА 2024. С.271 – 273.

11. Лич В., Куценко А. Пріоритетні проблеми конкурентоспроможності будівельних підприємств в умовах відбудови. *Маркетингові стратегії, підприємництво і торгівля: сучасний стан, напрямки розвитку*: Матеріали VI Міжнар. наук. -практ. інтернет-конф. (Київ, 10 квітня 2025 року): тези доповідей/ відп. ред. П. В. Захарченко. Київ: 2025. С. 106 – 109. (*Особистий внесок здобувача: визначено основні напрямки підвищення конкурентоспроможності будівельних підприємств в умовах відбудови*).

12. Куценко А.С. Інноваційні аспекти підвищення конкурентоспроможності будівельних підприємств в умовах післявоєнної відбудови України. *Проблеми генезису економіки інтелектуально-інноваційного капіталу*: матеріали доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 4-5 листопада 2025 року) / за заг. ред. В. М. Лича, Л.О. Згалат-Лозинської. Київ: КНУБА, 2025. С.457 – 462.

13. Куценко А.С. Особливості оцінювання проєктів публічноприватного партнерства за участю міжнародних інвесторів. *Маркетингові стратегії, підприємництво і торгівля: сучасний стан, напрямки розвитку*: Матеріали VII Міжнар. наук.- практ. інтернет-конф. (Київ, 15 квітня 2026 року): тези доповідей/ відп. ред. П. В. Захарченко. Київ: КНУБА, 2026. С.211 – 214.

ВВАЖАТИ, що дисертаційна робота Куценка Артемія Сергійовича «Науково-методичні засади забезпечення конкурентоспроможності будівельних підприємств в умовах відбудови економіки України», яка подана на здобуття ступеня доктора філософії, за своїм науковим рівнем та практичною цінністю, змістом та оформленням повністю відповідає вимогам пп. 5, 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, та відповідає напрямку наукового дослідження освітньо-наукової програми КНУБА зі спеціальності 051 – Економіка.

РЕКОМЕНДУВАТИ:

Дисертаційну роботу «Науково-методичні засади забезпечення конкурентоспроможності будівельних підприємств в умовах відбудови економіки України», подану Куценком Артемієм Сергійовичем на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 051 – Економіка, до захисту.

1. Головою спеціалізованої вченої ради призначити:

– доктора економічних наук, професора БЄЛЕНКОВУ Ольгу Юріївну, завідувачку кафедри економіки будівництва Київського національного університету будівництва і архітектури;

Рецензентами призначити:

– доктора економічних наук, професора ЗГАЛАТ-ЛОЗИНСЬКУ Любов Олександрівну, професора кафедри економічної теорії, обліку і оподаткування Київського національного університету будівництва і архітектури;

– кандидата економічних наук, доцента ЦИФРУ Тетяну Юріївну, доцента кафедри економіки будівництва Київського національного університету будівництва і архітектури.

Опонентами призначити:

– доктора економічних наук, професора ФІСУНЕНКО Павла Анатолійовича, професора кафедри девелопменту нерухомості, фінансів, обліку та маркетингу Українського державного університету науки і технологій, ННІ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»;

– кандидата економічних наук, професора ЗАГОРЕЦЬКУ Олену Ярославівну, доцента кафедри економіки підприємства та інвестицій Національного університету «Львівська політехніка».

Рішення прийнято одноголосно (за – 38, проти – немає, утримались – немає).

Головуючий розширеного засідання кафедри
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економіки будівництва

Сергій СТЕЦЕНКО

Секретар розширеного засідання кафедри
кандидат економічних наук, професор,
професор кафедри економічної теорії,
обліку та оподаткування

Мирослава ЗІНЧЕНКО

«Підписи С.П. Стеценка та М.М. Зінченко засвідчую»

Вчений секретар Вченої ради
Київського національного університету
будівництва і архітектури

Микола КЛИМЕНКО